

LECTIO XLIV - Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΤΥΡΑΝΝΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Haec est tyrannorum vita, in qua nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest: tyrannis omnia semper suspecta atque sollicita sunt; nullus locus amicitiae eis est. Nescio enim quis possit diligere eum, quem metuat, aut eum, a quo se metui putet. Coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus. Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicorum. Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exultantem: «Tum intellexi, quos fidos amicos habuissem, quos infidos, cum iam neutris gratiam referre poteram».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XLIV

Αυτή είναι η ζωή των τυράννων, στην οποία δεν μπορεί να υπάρξει καμία εμπιστοσύνη, καμία αγάπη, καμία πίστη σε σταθερή φιλία: για τους τυράννους όλα πάντοτε είναι ύποπτα και ταραγμένα· σ' αυτούς δεν υπάρχει καμία θέση για φιλία. Γιατί δεν ξέρω ποιος μπορεί να αγαπά αυτόν τον οποίον φοβάται ή αυτόν που νομίζει πως τον φοβάται. (Στους τυράννους) δείχνουν εντούτοις (οι γύρω τους) υποκριτικό σεβασμό, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. Αν όμως τυχαία, όπως συμβαίνει συνήθως, χάσουν την εξουσία, τότε γίνεται αντιληπτό (ή: τότε καταλαβαίνουν) πόσο στερημένοι από φίλους υπήρξαν (ή: πόσο τους έλειψαν οι φίλοι). Αυτό είναι που λένε ότι είπε ο Ταρκύνιος, όταν ήταν εξόριστος: «Τότε (μόνον) κατάλαβα ποιος είχα πιστούς φίλους, ποιος άπιστους, όταν δεν μπορούσα πια να ανταποδώσω τη χάρη ούτε σε εκείνους ούτε σε αυτούς».

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XLIV

1. **tyrannis**: δοτική προσωπική κρίνοντος προσώπου ή δοτική προσωπική αντιχαριστική στο ρήμα sunt.
2. **amicitiae**: δοτική του σκοπού στο locus.
3. **simulatione**: οργανική αφαιρετική του τρόπου στο coluntur.
4. «**quem metuat**», «**a quo ... putet**»: Αναφορικές προτάσεις που εκφέρονται με υποτακτική, γιατί βρίσκονται σε πλάγιο λόγο.
5. **quodsi ... ceciderunt** → **intellegitur**: υποθετικός λόγος, α' είδος, ανοικτή υπόθεση.
6. **amicorum**: γενική αντικειμενική ως συμπλήρωμα του επιθέτου inopes.
7. **ferunt [tradunt, dicunt]** + ειδικό απαρέμφατο. Οι ίδιοι ρηματικοί τύποι, όταν συναντώνται στην παθητική φωνή, συντάσσονται επίσης με ειδικό απαρέμφατο. Σε αυτήν την περίπτωση το υποκείμενο του απαρεμφάτου ταυτίζεται με το υποκείμενο των ρημάτων αυτών και τίθεται κατ' εξαίρεση σε πτώση ονομαστική (άρση λατινισμού).
8. **refero gratiam alicui** (+ αιτιατική και δοτική): δίπτωτο ρήμα
9. **habeo**: συντάσσεται με δύο αιτιατικές που η μία είναι αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο αντικειμένου.
10. **cum ... poteram**: ο cum είναι ο καθαρά χρονικός, όπως φαίνεται και από το επίρρημα tum που προηγείται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

haec: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της δεικτικής αντωνυμίας **hic, haec, hoc** = αυτός, -ή, -ό.

est: γ' ενικό, οριστική ενεστώτα, του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

tyrannorum: γενική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού β' κλίσης **tyrannus -i** = τύραννος.

vita: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού α' κλίσης **vita -ae** = ζωή.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με τοπική αφαιρετική = σε.

qua: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, -α, -ο.

nulla: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας (ή του αντωνυμικού επιθέτου) **nullus, nulla, nullum** = κανένας, καμία, κανένα.

fides: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού ε' κλίσης **fides, fidei** = εμπιστοσύνη → ως αφηρημένη έννοια δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό (έχει μόνον ενικό, **singulare tantum**).

nulla: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας (ή του αντωνυμικού επιθέτου) **nullus, nulla, nullum** = κανένας, καμία, κανένα.

caritas: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού γ' κλίσης **caritas -atis** = αγάπη, στοργή.

nulla: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας (ή του αντωνυμικού επιθέτου) **nullus, nulla, nullum** = κανένας, καμία, κανένα.

fiducia: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού α' κλίσης **fiducia -ae** = πίστη → ως αφηρημένη έννοια δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό (έχει μόνον ενικό, **singulare tantum**).

benevolentiae: γενική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού α' κλίσης **benevolentia -ae** = ευμένεια, καλή θέληση, εύνοια → ως αφηρημένη έννοια δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό (έχει μόνον ενικό, **singulare tantum**).

stabilis: γενική ενικού, θηλυκό, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **stabilis, -is, -e** = σταθερός, -ή, -ό → Παραθετικά: Σ.Β. **stabiliior, -ior, -ius**, Υ.Β. **stabilissimus, -a, -um**.

esse: απαρέμφατο ενεστώτα, του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

potest: γ' ενικό, οριστική ενεστώτα, του ανωμάλου ρήματος **possum, potui, -, posse** = μπορώ.

tyrannis: δοτική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού β' κλίσης **tyrannus -i** = τύραννος.

omnia: ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **omnis, -is, -e** = όλος, -η, -ο → δεν σχηματίζει παραθετικά.

semper: χρονικό επίρρημα = πάντοτε.

suspecta: ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο, της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος *suspicio, suspexi, suspectum, suspicere* 3 (είναι ένα από τα δεκαπέντε ρήματα σε -io που ανήκουν στη γ' συζυγία) = ύποπτος, -η, -ο. Εδώ λειτουργεί ως επίθετο.

atque: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

sollicita: ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο, του επιθέτου β' κλίσης *sollicitus, -a, -um* = ταραγμένος, -η, -ο, ανήσυχος, -η, -ο → Παραθετικά: Σ.Β. *sollicitior, -ior, -ius*, Υ.Β. *sollicitissimus, -a, -um*.

sunt: γ' πληθυντικό, οριστική ενεστώτα, του βοηθητικού ρήματος *sum, fui, -, esse* = είμαι.

nullus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας (ή του αντωνυμικού επιθέτου) *nullus, nulla, nullum* = κανένας, καμία, κανένα.

locus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού β' κλίσης *locus -i* = τόπος → στον πληθυντικό είναι ουδετέρου γένους: *loca -orum* (ετερογενές). Ο τύπος *loci -orum* = χωρία βιβλίων.

amicitiae: δοτική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού α' κλίσης *amicitia -ae* = φιλία.

eis: δοτική πληθυντικού, αρσενικό, της οριστικής-επαναληπτικής αντωνυμίας *is, ea, id* = αυτός, -ή, ό.

est: γ' ενικό, οριστική ενεστώτα, του βοηθητικού ρήματος *sum, fui, -, esse* = είμαι.

nescio: α' ενικό, οριστική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος *nescio, nesci(v)i, nescitum, nescire* 4 = αγνώω, δεν ξέρω → Προστακτική ενεστώτα: -, *nescito, -, -, nescitote, -*.

enim: διασαφητικός και αιτιολογικός σύνδεσμος. Έχει ανάλογη χρήση με τον σύνδεσμο γάρ της αρχαίας ελληνικής = γιατί. Εδώ είναι αιτιολογικός.

quis: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας *quis, quis, quid* = ποιος, -α, τι.

possit: γ' ενικό, υποτακτική ενεστώτα, του ανωμάλου ρήματος *possum, potui, -, posse* = μπορώ.

diligere: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος *diligo, dilexi, dilectum, diligere* 3 = αγαπώ.

eum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας *is, ea, id* = αυτός, -ή, -ό.

quem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της αναφορικής αντωνυμίας *qui, quae, quod* = ο οποίος, -α, -ο.

metuat: γ' ενικό, υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος *metuo, metui, metutum, metuere* 3 = φοβάμαι.

aut: διαζευκτικός σύνδεσμος = ή.

eum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας *is, ea, id* = αυτός, -ή, -ό.

a ή **ab**: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

quo: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui**, **quae**, **quod** = ο οποίος, -α, -ο.

se: αιτιατική ενικού, της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου = αυτός, -ή, -ό.

metui: απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα, του ρήματος **metuo**, **metui**, **metutum**, **metuere** 3 = φοβάμαι.

putet: γ' ενικό, υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **puto**, **putavi**, **putatum**, **putare** 1 = νομίζω.

coluntur: γ' πληθυντικό, οριστική παθητικού ενεστώτα, του ρήματος **colo**, **colui**, **cultum**, **colere** 3 = σέβομαι.

tamen: αντιθετικός σύνδεσμος = όμως.

simulatione: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού γ' κλίσης **simulatio** -onis = προσποίηση, υποκρισία.

dumtaxat: ποσοτικό επίρρημα = μόνον, τουλάχιστον.

ad: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = σε, προς, για.

tempus: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού γ' κλίσης **tempus** -oris = χρόνος.

quodsi: υποθετικός σύνδεσμος = αν όμως.

forte: τροπικό επίρρημα = τυχαία → στην πραγματικότητα πρόκειται για αφαιρετική ενικού του τριτοκλίτου ουσιαστικού **fors** -tis, το οποίο είναι εύχρηστο μόνον στην ονομαστική και αφαιρετική ενικού. Το επίρρημα δεν σχηματίζει παραθετικά.

ut: εδώ παραβολικός σύνδεσμος = όπως.

fit: γ' ενικό, οριστική ενεστώτα, του ανωμάλου ρήματος **fit**, **factus sum**, **fieri** = γίνομαι → είναι το παθητικό του **facio**.

plerumque: ποσοτικό (για την ακρίβεια εκφράζει ποσότητα χρόνου) επίρρημα = πολλές φορές, συνήθως.

ceciderunt: γ' πληθυντικό, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **cado**, **cecidit**, **casum**, **cadere** 3 = πέφτω.

tum: χρονικό επίρρημα = τότε.

intellegitur: γ' ενικό, οριστική παθητικού ενεστώτα, του ρήματος **intellego/intelligo**, **intellexi**, **intellectum**, **intellegere** 3 = καταλαβαίνω (εδώ απρόσωπο).

quam: ερωτηματικό ποσοτικό επίρρημα = πόσο.

fuerint: γ' πληθυντικό, υποτακτική παρακειμένου, του βοηθητικού ρήματος **sum**, **fui**, -, **esse** = είμαι.

inopes: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, του τριγενούς και μονοκαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **inops**, **inops**, **inops** (γεν. **inopis**) = αυτός, -ή, -ό που έχει έλλειψη από

κάτι, ενδεής, -ής, -ές → γενική πληθυντικού: **inopum** → Παραθετικά: Σ.Β. **egentior**, -ior, -ius, Υ.Β. **egentissimus**, -a, -um.

amicorum: γενική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού β' κλίσης **amicus** -i = φίλος.

hoc: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, της δεικτικής αντωνυμίας **hic**, **haec**, **hoc** = αυτός, -ή, -ό.

est: γ' ενικό, οριστική ενεστώτα, του βοηθητικού ρήματος **sum**, **fui**, -, **esse** = είμαι.

quod: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, της αναφορικής αντωνυμίας **qui**, **quae**, **quod** = ο οποίος, -α, -ο.

Tarquinius: αιτιατική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού β' κλίσης **Tarquinius** -ii/-i = Ταρκύνιος → κλητική ενικού: **Tarquini**. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

dixisse: απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **dico**, **dixi**, **dictum**, **dicere** 3 = λέω → β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **dic**.

ferunt: γ' πληθυντικό, οριστική ενεργητικού ενεστώτα, του ανωμάλου ρήματος **fero**, **tuli**, **latum**, **ferre** = αναφέρω → β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **fer**.

exultem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της μετοχής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **ex(s)ulo**, **ex(s)ulavi**, **ex(s)ulatum**, **ex(s)ulare** 1 = είμαι εξόριστος.

tum: χρονικό επίρρημα = τότε.

intellexi: α' ενικό, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **intellego/intelligo**, **intellexi**, **intellectum**, **intellegere** 3 = καταλαβαίνω.

quos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis**, **quis**, **quid** = ποιος, -α, τι.

fidus: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του επιθέτου β' κλίσης **fidus**, -a, -um = πιστός → Παραθετικά: Σ.Β. **fidior**, -ior, -ius, Υ.Β. **fidissimus**, -a, -um.

amicos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού β' κλίσης **amicus** -i = φίλος.

habuissem: α' ενικό, υποτακτική ενεργητικού υπερσυντελικού, του ρήματος **habeo**, **habui**, **habitu**, **habere** 2 = έχω.

quos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis**, **quis**, **quid** = ποιος, -α, τι.

infidos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του επιθέτου β' κλίσης **infidus**, -a, -um = άπιστος, -η, -ο → δεν σχηματίζει παραθετικά.

cum: χρονικός σύνδεσμος, ο καθαρά χρονικός **cum** = όταν.

iam: χρονικό επίρρημα = ήδη, πια.

neutris: δοτική πληθυντικού, αρσενικό, της αόριστης αντωνυμίας (ή του αντωνυμικού επιθέτου) **neuter**, **neutra**, **neutrum** = ούτε ο ένας ούτε ο άλλος.

gratiam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού α' κλίσης **gratia** -ae = χάρη.

referre: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ανωμάλου ρήματος **refero**, **re(t)tuli**, **relatum**, **referre** 3 = ανταποδίδω → β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **refer**.

poteram: α' ενικό, οριστική παρατατικού, του ανωμάλου ρήματος **possum**, **potui**, -, **posse** = μπορώ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

vita -ae: θηλυκό

fiducia -ae: θηλυκό → δεν σχηματίζει πληθυντικό

benevolentia -ae: θηλυκό → δεν σχηματίζει πληθυντικό

amicitia -ae: θηλυκό

gratia -ae: θηλυκό

Β΄ κλίση

tyrannus -i: αρσενικό

locus -i: αρσενικό → **ετερογενές** (locus-i (αρσενικό) = τόπος, loca-orum (ουδέτερο) = τόποι. Ο τύπος loci-orum = χωρία Βιβλίων)

amicus -i: αρσενικό

Tarquinius -ii/-i: αρσενικό → κλητική ενικού: **Tarquini**

Γ΄ κλίση

caritas -atis: θηλυκό

simulatio -onis: θηλυκό

tempus -oris: ουδέτερο

Ε΄ κλίση

fides -ei: θηλυκό → δεν σχηματίζει πληθυντικό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

suspectus, -a, -um → επιθετική μετοχή

sollicitus, -a, -um → Παραθετικά: Σ.Β. sollicitior, -ior, -ius, Υ.Β. sollicitissimus, -a, -um

fidus, -a, -um → Παραθετικά: Σ.Β. fidior, -ior, -ius, Υ.Β. fidissimus, -a, -um

infidus, -a, -um → δεν σχηματίζει παραθετικά

Γ΄ κλίση

stabilis, -is, -e → Παραθετικά: Σ.Β. stabilior, -ior, -ius, Υ.Β. stabilissimus, -a, -um

omnis, -is, -e → δεν σχηματίζει παραθετικά

inops, inops, inops (γενική εν.: inopis, γεν. πληθ.: inopum) → Παραθετικά: Σ.Β. egentior, -ior, -ius, Υ.Β. egentissimus, -a, -um

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

hic, haec, hoc (δεικτική)

qui, quae, quod (αναφορική)

nullus, -a, -um (αόριστη επιθετική ή αντωνυμικό επίθετο)

is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)

quis, quis, quid (ερωτηματική ουσιαστική)

ego, tu, se (προσωπική)

neuter, neutra, neutrum (αόριστη ή αντωνυμικό επίθετο)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

puto, putavi, putatum, putāre

ex(s)ulo, ex(s)ulavi, ex(s)ulatum, ex(s)ulāre

2η Συζυγία

habeo, habui, habitum, habēre

3η Συζυγία

suspicio, suspexi, suspectum, suspicĕre 3 (είναι ένα από τα δεκαπέντε ρήματα σε -io που ανήκουν στη γ' συζυγία)

diligo, dilexi, dilectum, diligĕre

metuo, metui, metutum, metuĕre

colo, colui, cultum, colĕre

cado, cecidi, casum, cadĕre

intellego (intelligo), intellexi, intellectum, intellegĕre

dico, dixi, dictum, dicĕre → β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **dic**

4η Συζυγία

nescio, nesci(v)i, nescitum, nescire → Προστακτική ενεστώτα: -, **nescito**, -, -, **nescitote**, -

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, -, esse

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

possum, potui, -, posse

fio, factus sum, fieri → παθητικό του facio

fero, tuli, latum, ferre → Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **fer**

refero, ret(t)uli, relatum, referre → Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **refer**

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

semper (χρονικό)

dumtaxat (ποσοτικό)

forte (τροπικό)

plerumque (ποσοτικό)

tum (χρονικό)

quam (ποσοτικό)

iam (χρονικό)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

in (+ τοπική αφαιρετική)

a ή ab (+ κυρίως αφαιρετική)

ad (+ αιτιατική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

atque (συμπλεκτικός)

enim (αιτιολογικός)

aut (διαζευκτικός)

tamen (αντιθετικός)

quodsi (υποθετικός)

ut (παραβολικός)

cum (χρονικός, ο καθαρά χρονικός cum)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Haec est tyrannorum vita: κύρια πρόταση κρίσεως που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

est: ρήμα.

vita: υποκείμενο του ρήματος.

haec: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος, vita.

tyrannorum: γενική υποκειμενική στο vita.

in qua nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο vita. Εισάγεται με τον εμπρόθετο τύπο in qua της αναφορικής αντωνυμίας και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει πραγματικό γεγονός, χρόνου ενεστώτα (potest), γιατί αναφέρεται στο παρόν.

potest: ρήμα.

fides/caritas/fiducia: υποκείμενα ρήματος και απαρεμφάτου. Συνδέονται με ασύνδετο σχήμα.

esse: αντικείμενο στο ρήμα potest, τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία).

nulla: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο fides.

nulla: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο caritas.

nulla: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο fiducia.

benevolentiae: γενική αντικειμενική στο fiducia.

stabilis: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο benevolentiae.

in qua: εμπρόθετος στάσης σε τόπο (μεταφορικά) στο απαρέμφατο esse.

tyrannis omnia semper suspecta atque sollicita sunt: κύρια πρόταση κρίσεως που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

sunt: ρήμα.

omnia: υποκείμενο ρήματος.

suspecta/sollicita: κατηγορούμενα στο υποκείμενο του ρήματος, omnia (το suspecta:

επιθετική μετοχή ως κατηγορούμενο). Συνδέονται μεταξύ τους με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο atque.

tyrannis: δοτική προσωπική κρίνοντος προσώπου ή δοτική προσωπική αντιχαριστική στο ρήμα sunt.

semper: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα sunt.

nullus locus amicitiae eis est: κύρια πρόταση κρίσεως που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

est: ρήμα.

locus: υποκείμενο ρήματος.

nullus: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο locus.

amicitiae: δοτική του σκοπού στο locus.

eis: δοτική προσωπική κτητική στο ρήμα est που έχει την έννοια του έχω.

Nescio enim: κύρια πρόταση κρίσεως που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

nescio: ρήμα.

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

quis possit diligere eum, [...], aut eum: αντικείμενο στο ρήμα nescio η πλάγια ερωτηματική πρόταση

quis possit diligere eum, [...], aut eum: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα nescio. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quis και εκφέρεται με (δυνητική) υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (possit), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (nescio), και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

possit: ρήμα.

quis: υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτου.

diligere: αντικείμενο ρήματος, τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία).

eum/eum: αντικείμενα στο απαρέμφατο diligere. Συνδέονται με τον διαζευκτικό σύνδεσμο aut.

quem metuat: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο eum (το πρώτο). Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quem και εκφέρεται με υποτακτική, επειδή βρίσκεται σε πλάγιο λόγο. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (metuat), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου possit, (που με τη σειρά του εξαρτάται από το nescio), και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

metuat: ρήμα.

(is): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

quem: αντικείμενο ρήματος.

a quo se metui putet: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο eum (το δεύτερο). Εισάγεται με τον εμπρόθετο τύπο a quo της αναφορικής αντωνυμίας και εκφέρεται με υποτακτική, επειδή βρίσκεται σε πλάγιο λόγο. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (putet), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (possit, που με τη σειρά του εξαρτάται από το nescio), και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

putet: ρήμα.

(is): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

metui: αντικείμενο στο ρήμα putet, ειδικό απαρέμφατο.

se: υποκείμενο του απαρεμφάτου metui (ταυτοπροσωπία → λατινισμός ειδικού απαρεμφάτου).

a quo: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο παθητικό απαρέμφατο metui. Εκφέρεται εμπρόθετα γιατί δηλώνει κάτι έμψυχο.

Coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus: κύρια πρόταση κρίσεως που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

Coluntur: ρήμα.

(tyranni): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

simulatione: αφαιρετική οργανική του τρόπου στο coluntur.

dumtaxat: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού που προσδιορίζει το ad tempus.

ad tempus: εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα coluntur.

Quodsi forte, [...], ceciderunt: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο quodsi και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου. Με απόδοση την κύρια πρόταση «tum intellegitur» σχηματίζει υποθετικό λόγο της ανοιχτής υπόθεσης (1ο είδος). Συγκεκριμένα, η υπόθεση εκφέρεται με οριστική παρακειμένου (ceciderunt) και αναφέρεται στο παρελθόν, ενώ η απόδοση εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (intellegitur) και αναφέρεται στο παρόν. (Ισοδυναμεί με αόριστη επανάληψη στο παρόν ή μέλλον της αρχαίας ελληνικής)

Σχηματική απόδοση υποθετικού λόγου:

Υπόθεση: quodsi ... ceciderunt (οριστική παρακειμένου) → παρελθόν Απόδοση: tum intellegitur (οριστική ενεστώτα) → παρόν

ceciderunt: ρήμα.

(tyranni): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

forte: επιρρηματικός προσδιορισμός τρόπου στο ρήμα ceciderunt.

ut fit plerumque: δευτερεύουσα επιρρηματική απλή παραβολική-συγκριτική (παρενθετική) πρόταση του τρόπου, που λειτουργεί ως Β΄ όρος σύγκρισης (α΄ όρος σύγκρισης είναι η υποθετική πρόταση με ρήμα το ceciderunt). Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο ut και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (fit), γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα.

fit: ρήμα.

(id): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

plerumque: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού(ποσότητας χρόνου) στο ρήμα fit (πρβλ. πολλάκις).

tum intellegitur: κύρια πρόταση κρίσεως που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

intellegitur: απρόσωπο ρήμα.

quam fuerint inopes amicorum: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση ως υποκείμενο του απροσώπου ρήματος.

tum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα intellegitur.

quam fuerint inopes amicorum: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα intellegitur. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα quam και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου (fuerint), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (intellegitur), και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν.

fuerint: ρήμα.

(tyranni): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

inopes: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος, tyranni.

amicorum: γενική ως συμπλήρωμα στο επίθετο inopes, γενική αντικειμενική.

quam: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού ως επιτατικός του επιθέτου inopes.

Hoc est: κύρια πρόταση κρίσεως που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

est: ρήμα.

(id): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή ως υποκείμενο του ρήματος est μπορεί να λειτουργήσει η δευτερεύουσα αναφορική ουσιαστική πρόταση («quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem») που ακολουθεί.

hoc: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος

quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο *id* της κύριας πρότασης που προηγείται. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή πρόκειται για μια αναφορική ουσιαστική πρόταση, που λειτουργεί ως υποκείμενο του ρήματος *est* της προηγούμενης κύριας πρότασης. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quod* και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει πραγματικό γεγονός, χρόνου ενεστώτα (*ferunt*), γιατί αναφέρεται στο παρόν.

ferunt: ρήμα.

(homines): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

dixisse: αντικείμενο στο ρήμα *ferunt*, ειδικό απαρέμφατο.

Tarquinius: υποκείμενο του απαρεμφάτου *dixisse* (ετεροπροσωπία) και υποκείμενο της μετοχής *exulantem*.

quod: (σύστοιχο) αντικείμενο του απαρεμφάτου *dixisse*.

exulantem: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του απαρεμφάτου, *Tarquinius*. Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν (*dixisse*) και συγκεκριμένα μια συνεχιζόμενη πράξη κατά τη διάρκεια της οποίας συμβαίνει μια άλλη πράξη. Ανάλυση μετοχής: **dum** *Tarquinius exulat* ή **cum** *Tarquinius exularet*.

Tum intellexi: κύρια πρόταση κρίσεως, που εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

intellexi: ρήμα.

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

quos fidos amicos habuissem/quos infidos: οι δύο δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, που ακολουθούν, λειτουργούν ως αντικείμενο στο ρήμα *intellexi*. Συνδέονται με ασύνδετο σχήμα.

tum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *intellexi*.

quos fidos amicos habuissem: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα intellexi. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quos και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (habuissem), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (intellexi), και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

habuissem: ρήμα.

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

quos: αντικείμενο στο ρήμα habuissem.

amicos: κατηγορούμενο στο αντικείμενο του ρήματος, quos.

fidos: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο amicos.

quos infidos: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα intellexi. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quos και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (το εννοούμενο habuissem), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (intellexi), και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

(habuissem): εννοούμενο ρήμα.

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

quos: αντικείμενο στο εννοούμενο ρήμα habuissem.

(amicos): εννοούμενο κατηγορούμενο στο αντικείμενο του ρήματος, quos.

infidos: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο εννοούμενο amicos.

cum iam neutris gratiam referre poteram: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *intellexi*. Εισάγεται με τον καθαρά χρονικό σύνδεσμο *cum* και εκφέρεται με οριστική, γιατί η πράξη μας ενδιαφέρει από καθαρά χρονική άποψη (η οριστική διατηρείται, γιατί λειτουργεί ανεξάρτητα από τον πλάγιο λόγο). Ειδικότερα εκφέρεται με παρατατικό (*poteram*), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν (ουσιαστικά επεξηγεί το χρονικό επίρρημα *tum*).

poteram: ρήμα.

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτου.

referre: αντικείμενο ρήματος, τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία).

gratiam: άμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου *referre*.

neutris: έμμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου *referre*.

iam: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *poteram*.

Ημερομηνία τροποποίησης: 09/07/2018